

Číslo: 5102/2022–2023

SPRÁVA

o výsledkoch školskej inšpekcie

vykonanej v dňoch od **16. 03. 2023** do **17. 03. 2023** a **20. 03. 2023**

Názov kontrolovaného subjektu	
Základná škola Márie Rázusovej Martákovcej, Nábřežie 4. apríla 1936/23, Liptovský Mikuláš	
Zriaďovateľ	Mesto Liptovský Mikuláš

Vedúci zamestnanci kontrolovaného subjektu:

Mgr. Vlasta Kovačicová, riaditeľka školy

PaedDr. Renáta Burgelová, zástupkyňa riaditeľky školy

PaedDr. Martina Hollá, zástupkyňa riaditeľky školy

V súlade s poverením na **tematickú inšpekciu** č. 5102/2022–2023 zo dňa 15. 02. 2023 **inšpekciu vykonali:**

Mgr. Jaroslava Kultánová, školská inšpektorka, ŠIC Žilina

PaedDr. Emanuel Difko, školský inšpektor, ŠIC Žilina

1 PREDMET ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídencom z Ukrajiny v základnej škole

1.1 ZÁKLADNÉ ÚDAJE

Kontrolovaným subjektom bola plnoorganizovaná mestská základná škola s vyučovacím jazykom slovenským, ktorá poskytovala výchovu a vzdelávanie 634 žiakom, z nich 300 žiakom v primárnom vzdelávaní a 334 žiakom v nižšom strednom vzdelávaní. Z celkového počtu žiakov sa v škole vzdelávalo 17 žiakov odídencom, z nich 9 žiakov v primárnom vzdelávaní a 8 žiakov v nižšom strednom vzdelávaní. Výchovno-vzdelávací proces zabezpečovalo 58 pedagogických zamestnancov a 2 odborní zamestnanci. V škole nepôsobili pedagogickí zamestnanci ani odborní zamestnanci z Ukrajiny. Súčasťou školského podporného tímu boli 2 školskí špeciálni pedagógovia a 5 pedagogickí asistenti.

1.2 ZISTENIA A ICH HODNOTENIE

Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) zadala dotazníky 8 žiakom odídencom a 113 slovenským spolužiakom nižšieho stredného vzdelávania. ŠŠI realizovala rozhovory s riaditeľkou školy, 2 triednymi učiteľmi primárneho vzdelávania a 2 triednymi učiteľmi nižšieho stredného vzdelávania.

Zaradovanie žiakov odídencom do vzdelávania

V minulom aj v aktuálnom školskom roku škola **prijala všetkých žiakov odídencom**, ktorí prejavili záujem o vzdelávanie v škole. Zákonní zástupcovia oslovovali riaditeľku školy priamo. Do umiestňovania žiakov odídencom sa zriaďovateľ nezapájal.

Do ročníkov boli prijatí žiaci odídenci zaradení **podľa veku**. Do jednotlivých **tried v ročníku** boli žiaci umiestňovaní prioritne **podľa počtu voľných miest** v triede. Žiaci boli zaradení do bežnej triedy. Riaditeľka školy v rozhovore uviedla, že túto formu zvolili kvôli nízkemu počtu žiakov odídenecov, ale aj personálnym a priestorovým možnostiam školy. Samostatnú triedu by riaditeľka školy zriadila iba v prípade zvýšeného počtu žiakov odídenecov, ktorých by nebolo možné zaradiť do bežných tried z kapacitných dôvodov.

Všetci triedni učitelia a riaditeľka školy v rozhovore uviedli, že úroveň vedomostí a zručností žiakov odídenecov učitelia priebežne zisťovali počas vyučovania po nástupe do školy. Podľa ich vyjadrení učebné plány pre žiakov odídenecov neupravovali, mali rovnaký učebný plán ako ostatní žiaci. Ďalej uviedli, že výchova a vzdelávanie žiakov odídenecov prebiehala s výnimkou regionálnej geografie v 7. ročníku bez úpravy obsahu učiva podľa schváleného učebného plánu školy. Pedagogickí zamestnanci individuálne aplikovali nástroje na prekonávanie jazykovej bariéry žiakov odídenecov. Fluktuáciu žiakov odídenecov v aktuálnom školskom roku riaditeľka školy nezaznamenala, počet odídenecov bol stabilný, od septembra pribudla jedna žiačka, žiaden odídenec neodišiel.

Aktivity školy na podporu osvojenia slovenského jazyka žiakmi odídenecami

Škola nemala vypracované resp. stanovené jednotné postupy, nástroje na prekonávanie jazykovej bariéry počas výchovno-vzdelávacieho procesu. Jazykový kurz štátneho jazyka pre žiakov odídenecov škola organizovala v minulom školskom roku z finančných zdrojov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (MŠVVaŠ SR), ktorý zabezpečovali pedagogickí zamestnanci spĺňajúci kvalifikačné predpoklady. V riadených rozhovoroch sa riaditeľka školy a triedne učiteľky vyjadrili, že v tomto školskom roku nebolo potrebné organizovať jazykový kurz štátneho jazyka pre žiakov odídenecov. Škola však organizovala iné aktivity na podporu osvojovania slovenského jazyka ukrajinskými žiakmi - možnosť navštevovať školský klub detí, možnosť prihlásenia sa do záujmových útvarov, vytvorenie rovesníckeho vzdelávania (patronát žiak/žiak), účasť na celoškolských a triednych akciách ako napríklad karneval, fašiangový sprievod, vianočné besiedky a iné. Triedni učitelia konštatovali, že jazyková úroveň jednotlivých žiakov odídenecov sa líšila a nepoužívali sa rovnaké postupy a nástroje na všetkých vyučovacích predmetoch. Pedagógovia využívali slovníky, online prekladače, komunikovali v ruskom jazyku. Každý pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec školy pri práci so žiakmi odídenecami riešil prekonávanie jazykovej bariéry v rámci svojich možností a schopností. Podľa vyjadrenia riaditeľky školy bolo výhodou, že viacerí učitelia ovládali ruský jazyk na komunikatívnej úrovni.

K prekonaniu jazykovej bariéry žiakov učitelia pristupovali individuálne, najčastejšie využívali rôzne didaktické pomôcky, pomalšie tempo pri vysvetľovaní, názorne sprístupňovali učivo (tematické obrázky, videá, hry), pripravovali pracovné listy. Triedni učitelia v rozhovoroch uviedli, že žiaci odídeneci sa zúčastňovali na spoločných aktivitách triednych kolektívov aj v čase mimo vyučovania (návštevy kina, cukrárne, výlety a iné).

Škola pre žiakov odídenecov nevypracovala individuálne výchovno-vzdelávacie plány zo slovenského jazyka a literatúry.

Podmienky na odstránenie edukačných bariér žiakov odídenecov

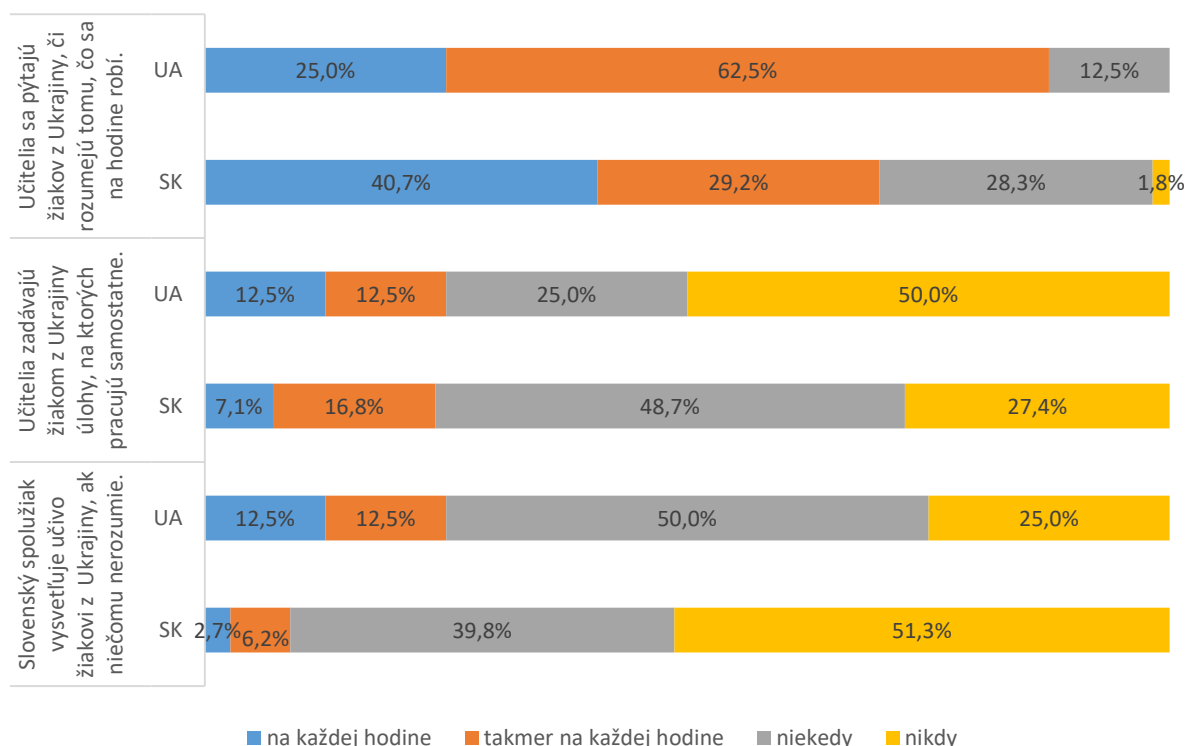
Škola po prijatí žiaka nemala na zisťovanie úrovne vedomostí a zručností žiakov odídenecov vytvorenú jednotnú stratégiu, nerealizovala vstupné zisťovanie vedomostí. Všetci triedni učitelia v rozhovore uviedli, že úroveň vedomostí a zručností žiakov odídenecov zisťovali priebežne počas výučby. Učitelia na vyučovacích hodinách pozorovali rozdielnu úroveň vedomostí a zručností žiakov odídenecov v porovnaní so slovenskými spolužiakmi. Na komunikatívnej úrovni ovládala slovenský jazyk väčšina odídenecov. Rozdielna úroveň vedomostí a zručností sa prejavila na hodinách slovenského jazyka a literatúry, žiaci mali problém s dlhšími textami alebo s odbornou terminológiou. V primárnom vzdelávaní boli najvýraznejšie rozdiely vo vedomostiach na vlastivede, prírodovede a prvouke. V nižšom strednom vzdelávaní dosahovali nižšiu úroveň vedomostí v predmetoch slovenský jazyk

a literatúra a aj v predmetoch, kde bolo potrebné používať odbornú terminológiu (dejepis, chémia, fyzika, biológia).

Učitelia pristupovali k žiakom individuálne. Tempo pri vysvetľovaní prispôbili tempu práce žiakov, využívali rôzne učebné pomôcky, slovníky, ale aj obrázkový materiál (mapy, hry, informačno-komunikačnú techniku). Žiaci odídenci mali podľa potreby vytvorené upravené pracovné listy. V dotazníku viac ako dve tretiny žiakov odídencom potvrdilo, že sa ich učitelia na každej hodine/takmer na každej hodine pýtali, či rozumejú tomu, čo sa na hodine robí (*Graf 1*). Taktiež ďalej zhodne uviedli (75 % žiakov odídencom a 76,1 % ich spolužiakov), že učitelia nezadávali žiakom odídencom úlohy, na ktorých pracovali samostatne, čím podporovali rovesnícke vzdelávanie, pomoc spolužiakom pri vysvetľovaní učiva žiakom odídencom, ak niečomu nerozumeli. To potvrdilo 25 % žiakov odídencom a niekoľko slovenských spolužiakov (8,9 %).

Škola neposkytovala žiakom odídencom jazykovú podporu v ukrajinskom jazyku.

Graf 1 Podpora učiteľov a spolužiakov na vyučovacích hodinách žiakom odídencom

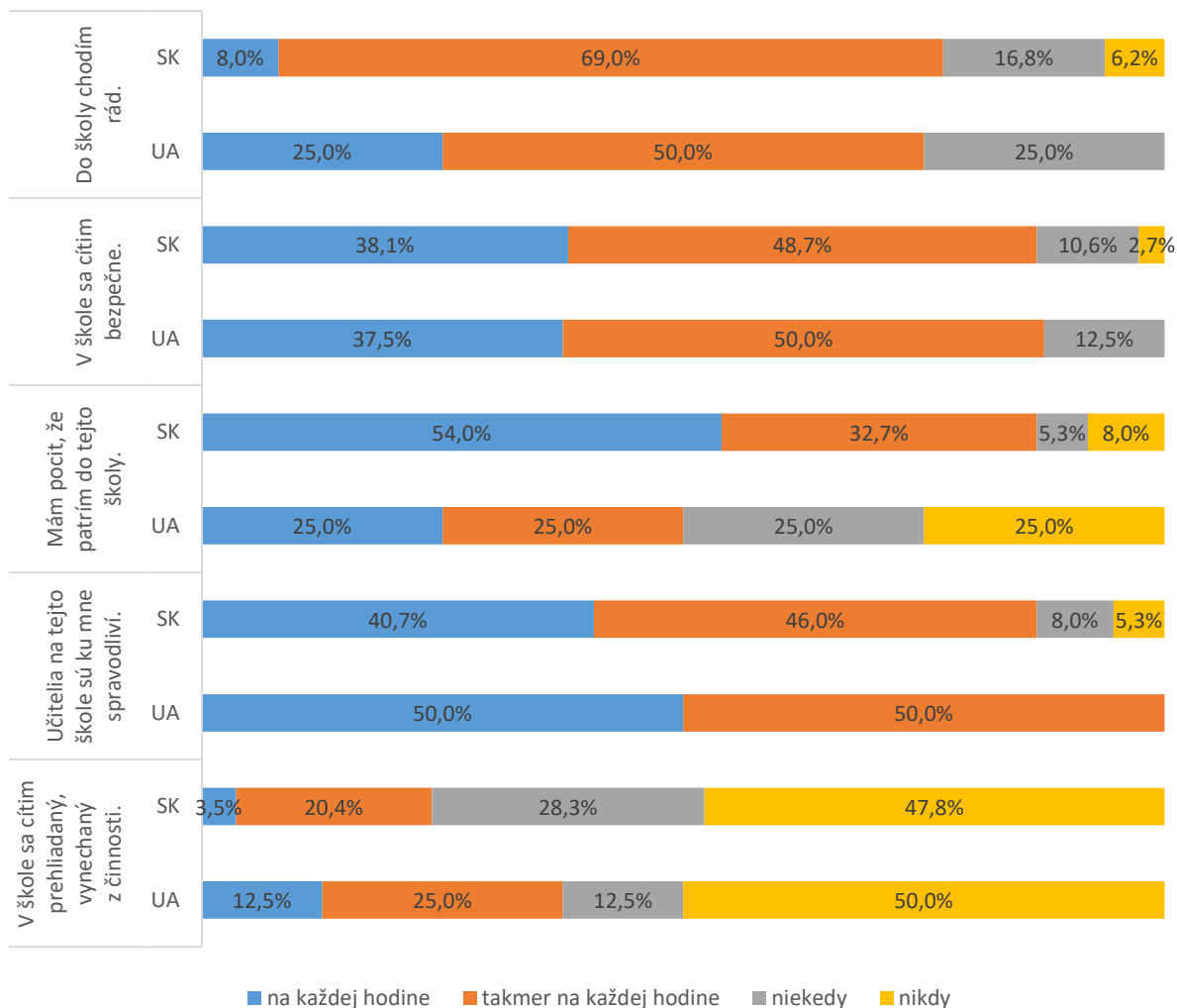

Žiaci odídenci neboli počas dvoch klasifikačných období od prijatia do školy klasifikovaní známku. Pri ich hodnotení škola postupovala podľa pokynov MŠVVaŠ SR. Po absolvovaní dvoch klasifikačných období ich učitelia hodnotili známkami. Žiaci boli na predmetoch hodnotení ako ostatní žiaci. Niektorí učitelia prihliadali na jazykovú bariéru žiakov. Počas vyučovacích hodín poskytovali žiakom spätnú väzbu o ich napredovaní.

V oblasti **podpory sociálnych vzťahov a vytvárania bezpečného prostredia** viac ako dve tretiny slovenských spolužiakov potvrdili, že triedni učitelia sa s nimi rozprávali o príchode žiakov odídencom do školy. Z riadených rozhovorov s riaditeľkou školy a triednymi učiteľkami vyplynulo, že triedne kolektívy sa pripravovali na ich príchod. Učitelia sa rozprávali a vysvetľovali žiakom v triedach kto príde, odkiaľ prídu noví žiaci a hlavne prečo prídu do ich školy. Viac ako tri štvrtiny žiakov potvrdilo v dotazníku, že sa rozprávali s učiteľmi o tom, ako môžu pomôcť žiakom odídencom, aby si zvykli v ich triede. Vzťah žiakov odídencom ku škole hodnotili triedne učiteľky ako pozitívny. Z vyjadrení žiakov odídencom v dotazníku vyplynulo (*Graf 2*), že chodia do školy radi (75 %), cítia sa v škole bezpečne (87,5 %), majú pocit, že patria do tejto školy (75 %) a všetci vnímajú učiteľov

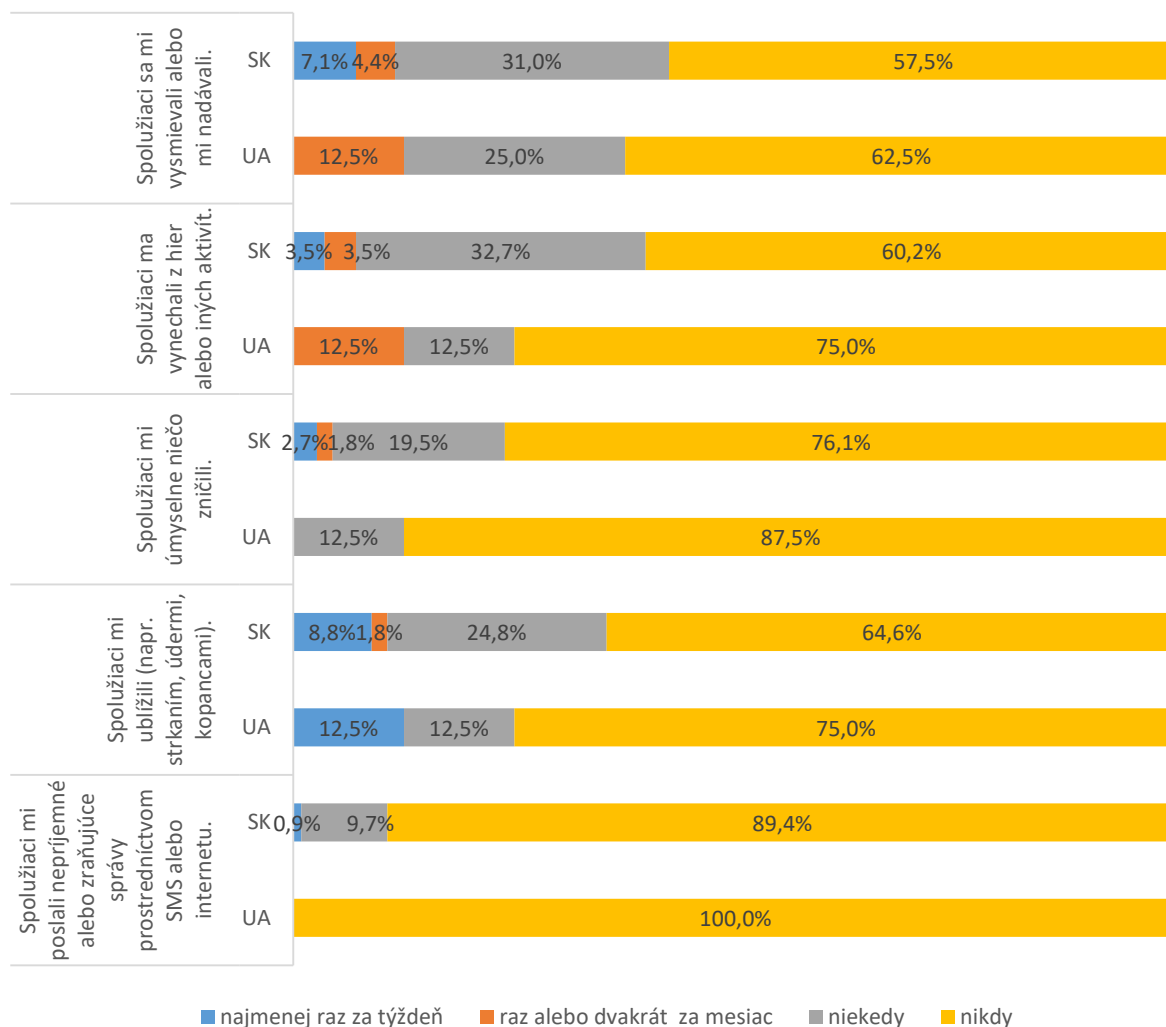
ako spravodlivých a necítia sa prehladaní. Po nástupe do školy sa 87,5 % žiakov odídenecov zoznámilo s novými spolužiakmi v triede.

Graf 2 Spolupatričnosť žiakov ku škole

V dotazníku slovenskí spolužiaci (11,5 %) aj žiaci odídenecov (12,5 %) uviedli, že zažívali vysmievanie alebo slovné ubližovanie. Pocit spolupatričnosti pri hrách a iných aktivitách zažívala menej ako polovica slovenských žiakov, 75 % žiakov odídenecov vnímalo, že boli niekedy z aktivít a hier vynechávaní. Ničenie osobných vecí žiaci odídenecov zažili niekedy (12,5 %), 24 % slovenských spolužiakov malo taktiež túto skúsenosť. Zo všetkých žiakov 35,4 % slovenských žiakov a 25 % žiakov odídenecov uviedlo, že im spolužiaci fyzicky ublížili. Prijatie nepríjemných alebo zraňujúcich správ (SMS, internet) priznalo 10,6 % slovenských spolužiakov, avšak žiaden žiak odídenec (Graf 3).

Graf 3 Vzťahy žiakov v škole

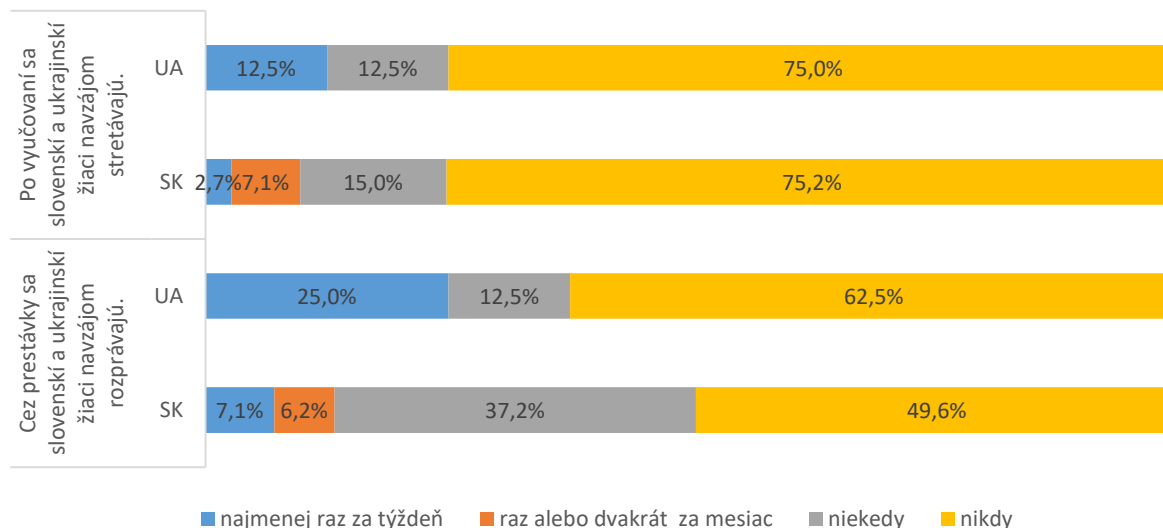

Triedne učiteľky žiakov 1. stupňa ZŠ uviedli, že medzi žiakmi boli vytvorené veľmi dobré až nadštandardné vzťahy. Žiaci odídenci sa bez akýchkoľvek problémov začlenili do triednych kolektívov. Naproti tomu triedne učiteľky 2. stupňa konštatovali, že sa vyskytli určité problémy pri vytváraní vzájomných vzťahov žiakov odídcov a slovenských spolužiakov (izolovanie sa, odmietanie, agresivita niektorých žiakov odídcov), ktoré viac-menej vyplývali z istého typu osobnosti konkrétnych žiakov. Z rozhovoru s riaditeľkou školy vyplynulo, že budovanie vzájomných vzťahov u žiakov primárneho vzdelávania podporilo aj navštevovanie školského klubu detí. Škola realizovala celoškolské aktivity na podporu vytvárania dobrých vzťahov medzi žiakmi¹, do ktorých sa zapájali všetci žiaci odídenci. Učiteľia sa o žiakov zaujímali v dostatočnej miere, pomáhali im so zvládaním učiva. 87,5 % z nich uviedlo, že sa ich učiteľia pýtali na každej, resp. takmer na každej vyučovacej hodine, či rozumeli všetkému, čo na danej hodine robili a ak niečomu nerozumeli, opakovane im to vysvetlili. Všetci žiaci odídenci sa v dotazníku vyjadrili, že sa k nim učiteľia správajú férov a sú k nim spravodliví.

¹ vianočné besiedky, karneval, Medzinárodný deň materinského jazyka,

Slovenskí aj ukrajinskí žiaci zhodne potvrdili, že sa po vyučovaní nestretávajú (75,2 % slovenských žiakov, 75 % žiakov odídencom). Z dotazníkov žiakov ďalej vyplynulo, že cez prestávky sa najmenej raz za týždeň (25 % žiaci odídencom a 7,1 % slovenskí spolužiaci) navzájom rozprávali (Graf 4).

Graf 4 Nadväzovanie kontaktov medzi žiakmi

Spolupráca školy so zákonnými alebo inými zástupcami žiakov odídencom

Spolupráca so zákonnými zástupcami žiakov odídencom bola triednymi učiteľmi hodnotená ako veľmi dobrá. Z dôvodu jazykovej bariéry zákonných zástupcov sa sporadicky vyskytli menšie problémy v komunikácii. Zákonní zástupcovia sa pravidelne zúčastňovali konzultačných hodín a rodičovských združení. Triedni učitelia preferovali komunikáciu prostredníctvom mailov, SMS alebo správ prostredníctvom Edupage. Zákonní zástupcovia na výzvy učiteľov reagovali promptne a ústretovo. Riaditeľka školy uviedla, že len jeden žiak sa oficiálne vzdelával online s učiteľmi z Ukrajiny v čase školského vyučovania. Vzdelávanie sa realizovalo dva dni v týždni. Viac ako 60 % žiakov odídencom v dotazníku uviedlo, že sa online učili s učiteľmi z Ukrajiny v čase mimo vyučovania.

Identifikácia potrieb školy pri vzdelávaní žiakov odídencom

V rozhovore riaditeľka školy a triedni učitelia uviedli, že žiaci odídencom by potrebovali **pedagogických asistentov**, ktorí by im poskytovali individuálnu podporu pri práci na hodine. Pri vzdelávaní by bol potrebný aj **pedagóg predmetov**, ktorý by žiakom odídencom vedel formou doučovania vysvetliť náročnejšie učivo s odbornou terminológiou **v ukrajinskom jazyku**. Vzhľadom na jazykovú úroveň žiakov odídencom sa triedni učitelia domnievali, že po príchode do školy by žiakom pomohol intenzívny trojmesačný jazykový kurz. Jeden triedny učiteľ sa vyjadril o potrebe zavedenia jednoročného intenzívneho kurzu slovenského jazyka. Minulý školský rok učitelia slovenského jazyka a literatúry viedli základný kurz slovenského jazyka a literatúry. V rámci špeciálno-pedagogickej a psychologickéj podpory by v škole uvítali pomoc odborných zamestnancov z centra poradenstva a prevencie pri diagnostike žiakov odídencom, ktorí sa javili ako žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Z rozhovorov ďalej vyplynulo, že zvýšiť úroveň výučby by **učiteľom** pomohli slovensko-ukrajinské slovníky odborných pojmov pre jednotlivé predmety, ako aj slovensko-ukrajinské učebnice. Žiaci odídencom by vo výchovno-vzdelávacom procese využili aj digitálne technológie (notebooky, tablety).

Podľa vyjadrenia riaditeľky školy a triednych učiteľov by učitelia potrebovali získať a zdokonaľovať svoje pedagogické **zručnosti** najmä **v oblasti vzdelávania žiakov cudzincov, vrátane žiakov so ŠVVP**

(ako sprístupňovať učivo, ako pripravovať vzdelávacie materiály). Preferovali by **prezenčné vzdelávanie v škole** alebo **dištančné (online) školenia** doplnené metodickými materiálmi. Učiteľky v rozhovore uviedli, že by mali záujem o vzdelávanie zamerané na pomoc žiakom odídencom pri prekonávaní traumy z vojny, pri riešení sociálnych vzťahov medzi žiakmi.

V prípade navyšovania počtu žiakov odídencom v budúcnosti by škola musela doplniť **materiálno-technické vybavenie**, najmä lavice, stoličky, ale aj učebnice a informačno-komunikačné technológie. Ďalšie vhodné priestory na vzdelávanie by dokázala zabezpečiť stavebnými úpravami v interiéri.

Riaditeľka školy sa v rozhovore vyjadrila, že v záujme skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu by škola potrebovala jednoznačné usmernenia a informácie ako postupovať pri riešení vzniknutých problémov pri vzdelávaní žiakov odídencom, pri komunikácii s ich zákonnými zástupcami.

V rozhovore riaditeľka školy poukázala na nevyhnutnú **finančnú podporu** pedagogickým a odborným zamestnancom podieľajúcich sa na vzdelávaní žiakov odídencom.

2 ZÁVERY

Škola v aktuálnom školskom roku prijala všetkých žiakov odídencom, ktorí prejavili o vzdelávanie záujem. S cieľom ľahšieho začlenenia riaditeľka školy umiestnila žiakov odídencom do bežných tried. **Do ročníkov** boli prijatí žiaci zaradení **podľa veku**. Do jednotlivých **tried v ročníku** boli žiaci umiestňovaní prioritne **podľa počtu voľných miest** v triede. Jazykovú bariéru žiakov odídencom prekonávali učitelia individuálnym prístupom, využívali online prekladače a rôzne materiály. Základný/rozširujúci kurz štátneho jazyka v škole nebol v aktuálnom školskom roku organizovaný. Žiaci odídencom mali rovnaký učebný plán ako ostatní žiaci. Vzhľadom na jazykovú bariéru učitelia upravili obsah učiva žiakom odídencom v niektorých predmetoch. Učitelia individuálne diagnostikovali úroveň ovládania slovenského jazyka, vedomostí a zručností z ďalších vyučovacích predmetov žiakov odídencom v rámci vyučovacích hodín. Na triednických hodinách triedni učitelia realizovali aktivity na podporu vzťahov medzi všetkými žiakmi.

Na zvýšenie úrovne ovládania slovenského jazyka by žiakom odídencom pomohol kurz s učiteľom slovenského jazyka ako cudzieho jazyka.

Na zvýšenie úrovne výchovno-vzdelávacích výsledkov by žiakom odídencom pomohli ukrajinsky hovoriaci učiteľ, pedagogickí asistenti, ako aj dvojjazyčné učebnice, slovníky odborných pojmov a digitálne technológie. Učitelia v škole prejavili záujem o absolvovanie vzdelávania s cieľom zdokonaľiť si svoje zručnosti v oblasti vzdelávania žiakov cudzincov, alebo vzdelávania, ktoré by im pomohli prekonať jazykové bariéry so zameraním na pomoc deťom sužovaných vojnou.

Z materiálno-technického vybavenia by podľa riaditeľa školy a učiteľov bolo potrebné zabezpečiť bežné vybavenie tried a vybavenie digitálnymi technológiami.

Nadalej je potrebné v spolupráci so školským podporným tímom a centrom poradenstva a prevencie v škole realizovať triedne i celoškolské tímové aktivity zamerané na prevenciu sociálno-patologických javov.

Zamestnanci, ktorých sa príslušné inšpekčné zistenia týkajú, boli s výsledkami a závermi oboznámení.

OPATRENIA ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIE

Na základe zistení a ich hodnotení uvedených v správe o výsledkoch školskej inšpekcie Štátna školská inšpekcia uplatňuje voči vedúcemu zamestnancovi kontrolovaného subjektu tieto opatrenia:

1. Odporúča

- realizovať triedne i celoškolské tímové aktivity zamerané na prevenciu výskytu sociálno-patologických javov u žiakov.

PÍŠOMNÉ MATERIÁLY POUŽITÉ PRI ŠKOLSKEJ INŠPEKCII

1. rozvrh hodín tried;
2. rozvrh hodín učiteľov;
3. zoznam triednych učiteľov.

Správu o výsledkoch školskej inšpekcie vyhotovila:

Školská inšpektorka: Mgr. Jaroslava Kultanová

Dňa: 16. 04. 2023

PREROKOVANIE SPRÁVY

Na prerokovaní správy o výsledkoch školskej inšpekcie sa zúčastnili:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Žilina:

Mgr. Jaroslava Kultanová

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Vlasta Kovačicová, riaditeľka školy

Prerokovanie správy o výsledkoch školskej inšpekcie potvrdzujú dňa 21. 04. 2023 v Liptovskom Mikuláši:

a) za Štátnu školskú inšpekciu, Školské inšpekčné centrum Žilina:

Mgr. Jaroslava Kultanová

.....

b) za kontrolovaný subjekt zodpovedný vedúci zamestnanec:

Mgr. Vlasta Kovačicová, riaditeľka školy

.....

Vyjadrenie vedúceho zamestnanca kontrolovaného subjektu, ktorého sa zistenia týkajú (vedúci zamestnanec môže zaslať písomné vyjadrenie k obsahu správy do 5 pracovných dní od prerokovania):

Mgr. Vlasta Kovačicová, riaditeľka školy

.....

Stanovisko školského inšpektora k vyjadreniu :

Mgr. Jaroslava Kultanová

.....

Na vedomie

Úsek inšpekčnej činnosti